Pensjonist-nytt

Nr. 4 - Desember 2011 - Årg. 31
Utgitt av pensjonister ved Frogn Eldresenter

Aron i Drøbak kirke

Pensjonist-nytt

Nr. 4/2011 – Årgang 31

Pensjonist-nytt utgis av pensjonister ved Eldresenteret. De gjør arbeidet gratis.

Bladet kommer ut 4 ganger i året – med minst 32 sider hver gang.

Pensjonist-nytt sendes til alle over 67 år i Frogn kommune etter lister fra folkeregisteret i Frogn.

Kontakt oss gjerne på e-post: pensjonistnytt@gmail.com

REDAKTØR:
Sven Lindblad ✆ 64 93 29 84
Mobil 46 93 54 33

REDAKSJONSKOMITE:
Karl Garder ✆ 64 93 90 35
Øivind R. Larsen ✆ 64 93 16 75
Bjørn Lilleslåtten ✆ 64 93 00 63
Kjell Lorentzen ✆ 64 93 02 46
Bernhard Magnussen ✆ 64 93 04 89
Laila Mathiesen ✆ 64 93 18 41
Asgjerd Wærnhus ✆ 64 90 91 19

Grafisk produksjon:
Trine Suphammer AS
www.suphammer.no
Trykk: Merkur Trykk AS

FORSIDEBILDET:
Aron-figuren i Drøbak kirke.
(Foto: Sven Lindblad)

LEDER

Mellom lys og mørke

Vinteren er over oss, og med den kommer mørketiden. Lys og mørke er viktige motsetninger i våre liv. De virker inn på vår psyke. I vår tid er vi heldige som har enkel og rikelig tilgang på godt lys. På den andre siden opplever vi nesten aldri et helt kompakt mørke, slik folk gjorde i tidligere tider.

Før i tiden måtte man klare seg så godt man kunne med åpen ild, tjærestikker, fakler, talglys, vokslys eller olje- og gasslamper. Felles for de fleste av disse var at de ga dårlig lys, og at de måtte passes nøye. Om kvelden satt menneskene stort sett i mørke rom som bare var svakt opplyste her og der.

Vi som ikke har opplevd den tiden, har vanskelig for å begripe fullt ut hvordan det var å aldri ha godt lys om kvelden og natten. Kanskje kan kunsten hjelpe oss til å forstå. Den franske 1600-talls-maleren Georges de la Tour er en av dem som har behandlet temaet lys og mørke i sin kunst.

Natten og en kompakt vegg av mørke brytes opp av en enslig fakkel eller et talglys. Tett inntil lyset sitter menneskene i en ladet stillhet. Lyset og mørket er realistisk malt, men likevel er det annerledes og mer intenst.

Nå nærmer julen seg raskt, og med den kommer den mørkeste tiden av året. Enda en gang skal vi bruke denne tiden til å være sammen og ta ekstra godt vare på våre nærmeste. Og ikke minst skal vi trosse mørket ved å tenne mange lys.

GODT NYTT FRA ELDRESENTERET

Juletradisjoner i Frogn eldresenter:
Fra 1. november - 20. desember: Loddsalg for arbeidsstuens julelotteri med mange flotte gevinster laget på stedet.

13. desember kl. 10.30: Luciaopptog med barn fra Solgry barnehage.
14. desember kl. 13.00: Felles julemiddag. Påmelding.
15. desember: Julekonsert i Oslo Konserthus. Påmelding.
20. desember fra kl. 10.00 - 13.00: Julekaker, julegløgg og juleklemmer.
20. desember kl. 11.00: Trekning av julelotteriet i arbeidsstuen.

Åpningstider i julehelgen:
F.o.m. 21. desember t.o.m. 26. desember er Eldresenteret STENGT
Tirsdag 27. desember og onsdag 28. desember: ÅPENT
F.o.m. 29. desember t.o.m. 1. januar 2012 holder vi STENGT
Mandag 2. januar starter vi 2012 sammen med dere i Frogn eldresenter.
Hjertelig velkommen til alle pensjonister og uføretrygdede i Frogn.

Frisøren i senteret holder stengt mellom jul og nyttår.
Fotterapeuten holder også stengt mellom jul og nyttår.
Seniorkontaktene som har kontor i Eldresenteret, har ferie mellom jul og nyttår.

ALLE FRIVILLIGE OG ANSATTE ØNSKER DERE EN RIKTIG GOD JULEHELG OG ET FLOTT NYTT ÅR I 2012

Jul i Drøbak

En snørik juledag en gang på 1960-tallet måtte rute 77 Drøbak stoppe for julepynten i krysset Torggata / Lindtruppbakken. Pynten hadde falt ned, og folk strømmet ut fra Eivind Kristiansens kolonial, Einar Hansens Maling og Jernvare, Trygve Aasheims Manufakturforretning og Jackobsens Dame & Herrefrisør for å se hva som var på gang. Av alle disse forretningene er det nå bare Aasheim tilbake.

Drøbaks julegater hadde girlandere av granbar og hvite klokker som hang over Lindtruppbakken, Niels Carlsens gate, Torggata og Storgata helt nedover mot Reenskaug Hotell. Den gang kunne man få nesten alt man trengte til hverdag og julefeiring i Drøbak sentrum.

– Og Drøbakbussen brukte en time til Oslo, den gang som nå – så noe er da ved det gamle!

Tekst: Per-Willy Færgestad
og Jan-Kåre Øien
Verneforeningen Gamle Drøbak
www.verneforeningen.no
Foto fra Drøbakskalenderen 2007

Levende lys som lyskilde
den gang mørketid var mørketid

Fram til midten av 1800-tallet hadde rommet ofte bare en lyskilde. Området rundt lyskilden ble det sosiale, praktiske og mentale samlingspunktet og var i kontrast til alt mørket. Lyskilden bød på fellesskap på tvers av generasjoner – på godt og vondt. Mørket begrenset folks handlingsrom. Mengden lys markerer sosiale forskjeller. Å være sent oppe og sent i seng var et overklassefenomen for borgerskapet. De hadde økonomi til å forbruke lys og var ikke avhengige av å utnytte dagslyset eller måneskinnet. Men i den gamle bondekulturen var alle nøysomme med forbruk av lys. Dagslyset måtte utnyttes. Selv velstående bønder sløste ikke.

Tekst: Follo Museum

Fram til rundt 1850 ble levende lys laget av talg/fett fra husdyr. Sau- og geite-talg hadde best kvalitet. Den reneste talgen ble høytidslys. Lysene ble laget samtidig med slaktingen i oktober/november og var et produkt av lokalsamfunnets tradisjonelle kunnskaper.

Talglys luktet ubehagelig, men talg var kostbar vare. Det var stor handel med talg fra vestlandsbygdene til underskuddsområder på Østlandet.

Omkring 1850 kostet talgen 6 skilling, mens smør kostet 9–10 skilling for samme vekt. På en storgård i Danmark ble det laget

400 lys og 600 pråser/hverdagslys av talg fra 8 sauer.

Lysvekene ble laget av lin – gjerne utslitt lintøy – og måtte klippes ofte med lysesaks. Flettede veker som brant opp, ble vanlig på midten av 1800-tallet.

Moderne stearinlys kom i bruk rundt 1850. Stearinlysene var dyrere enn talglys og representerte lenge både høytid og luksus. De fikk liten betydning som belysningskilde. Stearin lages ved en kjemisk/teknisk prosess der et kjemisk utskilt fettemne får smeltepunkt på 72 grader.

De første lyspærene i Follo ble tent i 1917. Omkring 1900 hadde 10 % av norske husstander innlagt elektrisitet, mens i 1950 var det bare 10 % uten innlagt strøm. Det ble lyst i alle kroker – og nissen flyttet for godt.

Et bord for lysstøping fra Voss. Historisk Museum, Bergen.

Kobberstikk som viser lysstøping i et fransk verksted ca. 1760. Fra boken «Med lys og lampe gjennom tidene».

Håndlagede lys fra Oscarsborg

Tekst: Øivind R. Larsen Foto: Thore Bakk

Det er oktoberskumring, og jeg titter over mot Oscarsborg. Der er flombelysningen perfekt for oss som nyter synet i mørket. I kveld er det ekstra lys å se – i underetasjen i den gamle gymsalen. Det forteller meg at lysstøper Gry Marie Ålesve Frydenberg jobber ekstra for å fylle opp lageret av håndDyppede stearinlys, eller for å effektuere en storordre som haster.

Gry har støpt lys i 10 år. I starten arbeidet hun på litt forskjellige steder, men nå er hun etablert på Oscarsborg. Kafé Oscar ble igangsatt i 2006, og i 2007 var lysstøperiet på plass. Nå er hele underetasjen i gymsalen full av god stearinlukt og lys i alle farger og fasonger – sammen med kaffekopp og godbakst!

Og mange har funnet ut at Gry har mye å by på. Kundene hun har hatt gjennom 10 år, kjenner produktene og kommer langveis fra for å handle. Billige lys selges overalt, men kvaliteten på de håndlagede lysene forsvarer en litt høyere pris. Du får en helt annen brenntid, og lys som ikke oser. I tillegg er de godkjente for allergikere og astmatikere, en gruppe som ofte har problemer med stearinlys.

Det er kvaliteten på stearinen som er avgjørende, og at det er riktig vekedimensjon til de forskjellige lystypene. Mange produserer lys med ren parafin, noe som er årsaken til at de renner fordi de ikke tåler sin egen varme. Gry bruker ren stearin som gir en lang brenntid. Det største lyset har en brenntid på 360 timer.

Gry Marie Ålesve Frydenberg har tilbrakt adskillige arbeidstimer i lysstøperiet og Kafé Oscar.

«Hellig tre kongers lys»

25. november er det karimesse på primstaven, merkedagen for lysstøping. Dersom været var fint den dagen, ble produksjonen av julelys

vellykket. Ifølge gammel tradisjon på landsbygda var det bestemor som laget «Hellig tre kongers lys». Nå er det stor etterspørsel etter disse lysene. Gry støper dem i gamle spesialformer som gjør at de ikke drypper. Hun produserer også lys med spesialdimensjoner til gamle lysestaker hvor målene er ukurante i forhold til standardutvalget.

Mange farger

Tradisjonen sier lilla lys til advent, røde til jul og gule til påske. Med det store fargeutvalget som kommer fra Grys hånd, er det ingen hindring for nye tradisjoner! Som å gi bort en bukett med fargerike lys i stedet for den tradisjonelle blomsterbuketten. – I Moss selger hun riktignok både blomster og lys i sin egen butikk Blomster-Pia. Men gaver som passer sammen med de fargerike lysene, fyller også hyllene i Kafé Oscar. I Drøbak selges lysene i Dukkehuset i Kirkegaten – og på Follo Museum finnes et utvalg.

Alle lysene er i utgangspunktet hvite og går gjennom en fargingsprosess.

Trivelig kombinasjon av produkter og kafédrift.

Sosiale aktiviteter er det også rom for i lysstøperiet. Det er stadig barn på besøk som synes det er moro å farge lys. Denne aktiviteten er det for øvrig ikke bare barna som har glede av. Nå tilbyr Gry en besøkspakke som innebærer guidet tur til festningen, lunsj i Kafé Oscar og farging av lys. Dette tilbudet gjelder for gruppebestilling på minst 20 personer på grunn av innleiet guide.

Uansett årstid er festningen et turmål med hyggelige opplevelser. For de som tror at det ikke er fergeavgang fra Sjøtorget i vintersesongen, kan vi opplyse at det i perioden fra 1. oktober 2011 til 30. april 2012 er avganger hver hele time fra kl. 11.00 til 17.00 både lørdag og søndag.

Aron i Drøbak kirke

Oscarsborg festning har sine kraftige kanoner «Moses» og «Aron», men godt over hundre år før disse kom på plass, hadde Drøbak kirke sine mer fredelige treskulpturer av Moses og Aron. De står ved korskillet i kirken og vokter oppgangen til alteret. Nærmest prekestolen står Aron, som var Moses sin eldre bror. Sammen skal Moses og Aron ha ledet israelittene ut av Egypt. Ifølge Det gamle testamente vandret israelittene i Sinai-ørkenen i førti år før de nådde det lovede landet. Aron døde under denne nesten endeløse ørkenvandringen, mens Moses kom så langt at han kunne gå opp på et fjell og se det lovede landet før han døde.

Tekst og foto: Sven Lindblad

Gullkalven

En av de spesielle episodene i Det gamle testamente hvor Aron er involvert, handler om gullkalven. Her viser han underlig nok svakhet når broren Moses ikke er i nærheten. Moses var på Sinai berg og mottok to stentavler hvor de ti bud var risset inn på begge sider. Det tok tid før han kom ned igjen fra fjellet, og folket samlet seg derfor omkring Aron. De sa: «Kom og lag oss en gud som kan gå foran oss, for vi vet ikke hvor det er blitt av denne Moses som førte oss opp fra Egypt!».

Aron ga etter for presset og gjorde som de sa. Han samlet inn gullringer, la dem på ilden, støpte dem om og formet dem med meiselen til en kalv. Så bygde han et alter for denne nye guden. Dagen etter festet folket og danset rundt gullkalven. Da Moses kom ned fra fjellet og så dette, ble han rasende, slengte fra seg stentavlene og straffet folket hardt.

Forseggjort figur

Skulpturen av Aron i Drøbak kirke er mer forseggjort og gjør et sterkere inntrykk enn skulpturen av Moses. Det samme skal til en viss grad ha vært tilfelle i den tidligere Østre Porsgrunn kirke, hvor det også fantes figurer av Moses og Aron.

Aron er sannsynligvis utført av de kunstneriske brødrene Peter og Hans Jaspersen til Drøbak kirkes

åpning i 1776. De kom opprinnelig fra Torderud gård i Ås, men slo seg ned i Drøbak. Hans Jaspersen giftet seg i 1781 med enken Karen Jørgensdatter, og han var i flere år eier av krittpipefabrikken på Husvik.

Figuren er 106 cm høy. Den har fått de nåværende fargene under Domenico Erdmanns restaurering i 1926. Fargene er hvitt og gull med noe blått og rødt. Arons storslåtte drakt avspeiler at han ble utnevnt til israelittenes første yppersteprest. Han har en fotsid underkjortel og en overkjortel som går nedenfor knærne. Nederst har overkjortelen en bred, mønstret bord, og han har et belte med samme mønster.

Utenpå kjortelen har figuren en tunika med armer. Den rekker ned til hoften og er blant annet dekorert med symmetriske ornamenter av vifteformede palmeblad. På brystet har Aron en firkantet ramme med dekorasjoner som skal gi assosiasjoner til edelstener.

Hodeplagget på figuren dekker ørene, og bak går det ned til nakken. Det har en ornamentert bord, og foran over pannen er det et diadem som en liggende halvmåne.

Figuren står på en lav rektangulær blokk eller såkalt «postament» oppå en pidestall malt i gråhvitt, grått og gråfiolett med marmorering.

Slange og røkelseskar

I hendene holder Aron-figuren en slange. Det er mulig at dette skal henvise til en av de mange episodene hvor Moses og Aron sto fram for faraoen i Egypt og ba om at folket deres måtte få dra. I Andre Mosebok kapittel 7 kan vi lese om hvordan Aron ved Herrens hjelp gjorde staven om til en slange ved å kaste den ned foran faraoen. Dette skulle overbevise den egyptiske herskeren om at det var guddommelige krefter som sto bak kravet som Moses og Aron framførte.

Faraoen sendte da bud på sine egne trollmenn, og de gjorde det samme kunststykket som Aron hadde gjort. Men selv om Arons slange slukte slangene som trollmennene hadde skapt, gjorde faraoen seg hard og avviste kravet fra Moses og Aron. Først etter at en rekke forskjellige plager hadde herjet i Egypt, ga faraoen etter for kravet om å la det israelittiske folket fare.

I venstre hånd holder Aron-figuren i tillegg et forgylt røkelseskar. Dette kan symbolisere bønner som stiger opp til Gud – på samme måte som røkelse stiger opp.

Bringebærlia
– en ny måte å bo på

2, 3 og 4-roms leiligheter for salg i Drøbak

Registrer din interesse hos Foss & Co på telefon
64 90 77 00

FOSS&CO

Julenissen's postkontor

Tregaarden's Julehus

FØLG MED I
Akershus AMTSTIDENDE

GRØNTHUSET
DRØBAK GRØNT- OG FRUKTTORG

PAVELSGÅRDEN – STORGT. 7
TLF: 64 93 02 88

REMA 1000
DYRLØKKEVEIEN
Vinner kampen mot høye priser!

HVERDAGER KL 08 – 21
LØRDAGER KL 08 – 18

AMFI
DRØBAK CITY

Om norsk eldreomsorg gjennom tidene

Det klages mye og ofte på dagens norske eldreomsorg, og i en artikkel i Pensjonist-nytt nr. 2, juni 2011, har vi sett at nordmenn er på bekymringstoppen når det gjelder det å bli gammel. Kanskje vi trenger det korrektivet som kan ligge i å se seg tilbake i historien? I en artikkelserie vil jeg ta for meg eldres situasjon i Norge fra tidligere tider og frem til i dag. Den lille preposisjonen «om» i tittelen er ment å indikere at det ikke dreier seg om en uttømmende behandling av emnet, men at det snarere er et forsøk på å belyse noen sentrale sider ved eldres situasjon gjennom tidene. Når vi nærmer oss vår egen tid, og kildene blir flere, blir omtalen noe mer detaljert.

Tekst : Kjell Lorentzen

Dette er den første av i alt tre artikler om norsk eldreomsorg gjennom tidene

Storfamilien og slekten

I det førindustrielle samfunnet livnærte menneskene seg av jordbruk, fiske, skogbruk og fangst – primærnæringene. Staten og det offentlige hadde lite eller ingenting å tilby. Etter gammel norsk lov var det slektens ansvar å sørge for den enkeltes materielle overlevelse, for utdanning og opplæring. Det samme gjaldt ansvaret for omsorg for barn, gamle og syke. Familiene måtte fylle langt flere funksjoner enn i dag, og det var nødvendig å være mange for å fylle disse funksjonene. Derfor ble storfamilien den naturlige løsningen. Storfamilien bodde og jobbet sammen, og både barn og gamle var etter evne med i det arbeidsfellesskapet familien utgjorde.

I norske bygder var dessuten det sosiale nettverket tett. Grendene var vevd sammen i dugnad og fest, i arbeid og i gilde. Slektskapsbåndene gikk på kryss og tvers, og som regel følte de velhavende seg forpliktet til å hjelpe de fattige, noe som sikkert også kunne komme gamle til gode. Men antakelig var det ikke

så mange som opplevde å bli gamle om vi går noen århundrer tilbake i tid – for eksempel til middelalderen. Årsaken var at det var langt mer krevende å leve i Norge på denne tiden.

Eksempelvis skriver historikeren Karsten Alnæs følgende om hvordan det var å leve på 1200-tallet («Historien om Norge», bind I): «Folk slet mye, skjelettfunn fra kirkegårdene bekrefter det. Den aller hyppigste forandringen i arkeologiske skjeletter er spor etter slitasjegikt. […] Ut fra skjelettundersøkelser ved Peterskirken i Tønsberg fra middelalderen ser man at det daglige fysiske slitet påførte menneskene store lidelser og smerter i form av beinhinnebetennelser, kneskålbetennelser, hvirvelforkalkning og en rekke andre hvirvelanomalier. […] Det er en befolkning langt mer preget av verkende armer, vonde rygger og smertende ledd enn vår, som stiger opp av gravene.» Ikke minst eldre mennesker levde med slike lidelser.

Men hvor gammel av år ble folk på denne tiden? Ifølge Alnæs viser en gjennomgang av alle nordiske kirkegårdsundersøkelser at forventet levealder ved fødsel lå mellom 20 og 25 år. Gjennomsnittsalderen for dem som ble funnet i Tønsberg var 27 år. Trekker en fra de som døde før fylte femten år, blir gjennomsnittsalderen for voksne menn 37 år og 34 for voksne kvinner. Det betyr at svært få på denne tiden opplevde å bli besteforeldre. Men for de få som ble det, må en vel kunne anta at storfamilien og slekta betydde en viss trygghet og omsorg.

Den gjennomsnittlige levealderen gikk i bølger opp gjennom århundrene og hang sammen med epidemier, avlingssvikt og naturkatastrofer. Bedre hygiene og helse, bedre ernæring og boforhold gjorde at forventet levealder etter hvert økte langsomt. I begynnelsen av 1800-tallet var forventet levealder for menn 45 år og for kvinner 48 år. Det betyr nok at det fortsatt var et fåtall som ble gamle i den betydningen vi legger i ordet i dag.

Føderåd

Hadde man gård og grunn, hadde en også en sikkerhet for alderdommen. Føderåd er en eldgammel sosial institusjon i Norge. Det er bevart føderådskontrakter helt tilbake fra 1300-tallet. Normalt har det vært «gamlingene» på gården som har overlatt gården til eldste sønnen mot en avtale om kår. Avtalen dreide seg oftest om at sønnen fikk overta gården mot at han forpliktet seg til å yte foreldrene husvære, mat, klær og hjelp og pleie ved sykdom så lenge de levde. Det er sammenhengen med det å stille vilkår i forbindelse med overdragelse av disposisjonsretten til gården som ligger til grunn for betegnelsen «kår».

Lenge var føderådskontrakten en muntlig avtale, men ut på 1600-tallet ble det etter hvert vanlig med skriftlige kontrakter som ble tinglyst. Dermed ble føderådskontrakten en heftelse som hvilte på gården, slik at de gamle var sikret fortsatt underhold selv om gården skiftet eier. Vi ser altså at på bygda var jord den viktigste ressurs og den beste pensjonsordning.

I Frogn bygdebokverk (bind II, s. 223) står følgende beretning om en føderådskontrakt, eller fletføringskontrakt som det het dersom den som skulle overta gården ikke var arving: «I 1750 forstod Arne Didriksen at han måtte trekke seg fra gårdsdriften og overlate sitt bruk på Haver til andre. Han hadde ingen barn, og måtte gi seg inn hos en fremmed. Han inngikk fletføringskontrakt med Erik Olsen. Erik fikk overta gården med alt løsøre og alle 'effecter', mot å betale 160 rd. 'saavelsom og saalenge som jeg og min hustru Kiersten Christendatter lever, forsynes os med fornøden huusholdning, da han derefter til egen rådelig odel og ejendom skal beholde for seg og sine arvinger uden nogen slags pretention af mine og min hustrues arvinger, i nogen maade for bemelte gaard, løsøre og effecter'».

Det var også gammel praksis å overdra gården etappevis. Da

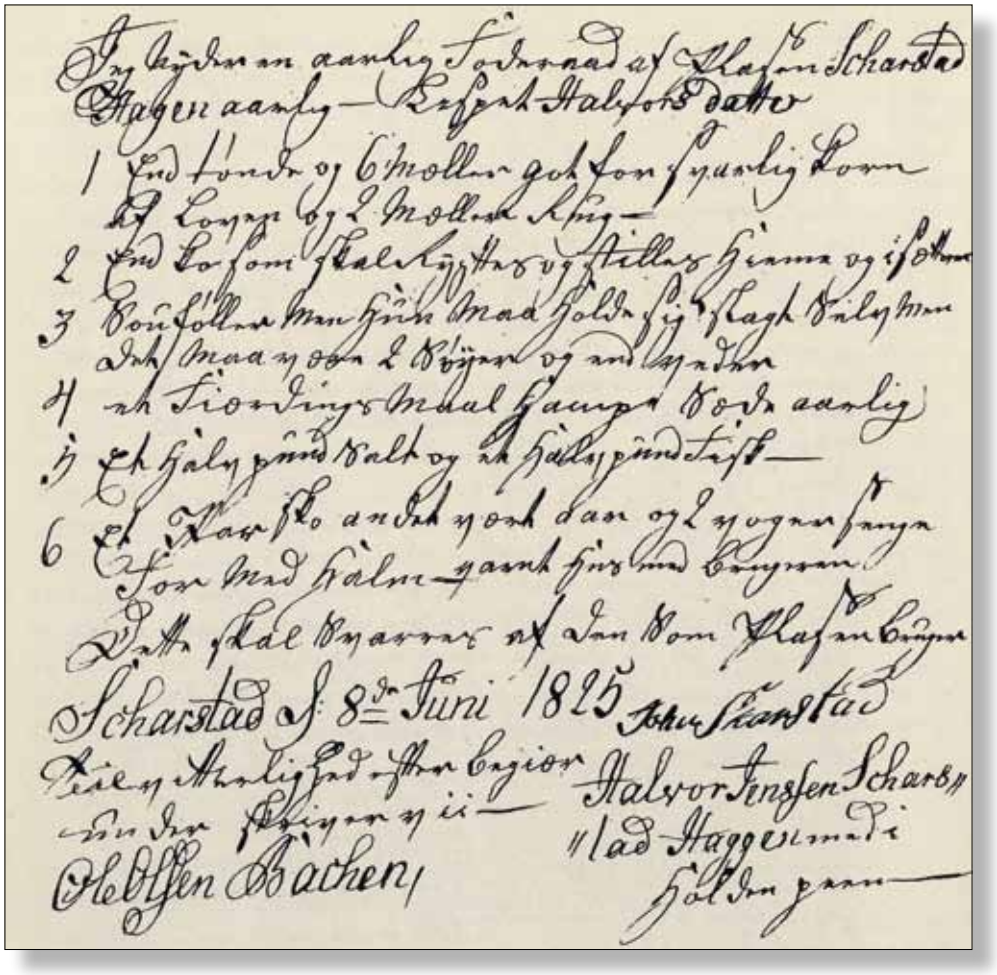

Et eksempel på at føderådskontrakt også kunne bli inngått blant husmenn. Her er det Lispet Halvorsdatter som var enke etter den tidligere husmannen på plassen Skarstadhagen i Sør-Fron, som i året 1825 gis føderåd av bonden og den nye husmannen. Hun skulle blant annet få «Hus med brugeren», litt sengehalm og et par sko annethvert år. (Kilde: Einar Hovdhaugen: «Husmannstida». Det Norske Samlaget, 1976).

fogden bygslet bort halvparten av gården Skoklefall på Nesodden til Jens Clausen i 1658, noterte han at denne halvparten hadde «hans fader, der påbor, som er en gammel, utlevet mann, godvillig for ham avstått». Ved en slik deling fikk faren mindre å streve med, og senere kunne sønnen overta også denne delen av gården.

Det hendte også at eldre bønder kjøpte seg underhold i et kloster. Betalingen var gjerne jord. Eksempler på dette er Rør gård og ødegården Baltserrud på Nesodden. Begge gårdene ble i sin helhet overdradd til Hovedøya kloster i henholdsvis 1425 og 1468 mot at eierne av gårdene fikk en fredelig alderdom sammen med lærde i klosteret.

Men mange bønder var leilendinger, og som leilendinger hadde de ingen rett til hus og forpleining på gården i alderdommen. Da var det gårdeieren – som kunne være kongen, godseieren, presten eller klosteret – som avgjorde om bonden og kona kunne bli boende på gården når de ikke klarte å drive den lenger. Først på 1700-tallet begynte bøndene for alvor å kjøpe gårdene og bli selveiere. I Frogn, som helt frem til våre dager hovedsakelig har vært et bondesamfunn, må en regne med at mange eldre bønder benyttet seg av føderådsordningen.

Husrom og boforhold for de gamle var varierende etter forholdene på gården. Noen steder måtte kårfolkene nøye seg med ett rom – eller kanskje to. Andre steder kunne de få en stue for seg selv.

Føderådsordningen bidro til å skape trygghet i alderdommen for mange. Men selv om en del gamle måtte forlate gården de hadde bodd på, betydde ikke det nødvendigvis at de ble bostedsløse. Så langt det var mulig forsøkte slektninger å hjelpe sine egne.

Legd

Men ikke alle hadde gård og grunn og den sikkerhet som det betydde for alderdommen. På 1700- og 1800-tallet fikk vi et økende antall husmenn, og husmennene var blant dem som hadde størst problemer som gamle. De kunne ikke stille betingelser for å gi fra seg plassen, og når de ikke lenger kunne oppfylle forpliktelsene overfor bonden, endte de ofte som fattiglem og legdlem. Også andre eiendomsløse fattigfolk hadde som regel ikke hatt mulighet til å spare opp kapital til å møte alderdommen med.

Dersom de gamle ikke kunne få hjelp av familie eller slektninger, var det nærsamfunnet som måtte stille opp. Det ble tidlig erkjent at det var en oppgave for samfunnet å yte omsorg for mennesker som ikke kunne sørge for seg selv, og som ikke hadde et privat omsorgsnett som fanget dem opp. Så langt tilbake som vi har et lovverk, finnes det regler for hvordan det offentlige skulle supplere familien med omsorg. Allerede i Frostatingsloven finnes

det bestemmelser fra 1100-tallet som viser at legden, hjelp fra nærsamfunnet, var instituert. Legdevesenet er et uttrykk for at nærsamfunnet erkjente et felles ansvar for medmennesker som av ulike årsaker ikke greide å brødfø seg selv. Legdevesenet var først og fremst en barne- og eldreomsorg, men kunne også omfatte kronisk syke, funksjonshemmede og i noen tilfeller enker. En kan si at legdevesenet utgjorde det viktigste element i eldre tiders sosialvesen.

En legd var en gruppe gårder som sammen hadde ansvaret for en eller to fattige. Som «rette» eller «verdige» fattige regnet man blant andre de som på grunn av alderdom ikke kunne klare seg selv. Denne formen for fattigpleie ble praktisert helt fram til begynnelsen av 1900-tallet. Etter hvert som husmannsvesenet på 1700- og 1800-tallet kom til å omfatte stadig flere bygdefolk, økte også antallet personer som ikke kunne forsørge seg i alderdommen og derfor måtte be om å få komme på legd.

Den vanligste formen for legd var at den hjelpetrengende bodde 4–8 dager på en gård før vedkommende måtte flytte videre til en ny gård etter en plan som gjerne var satt opp av fattigkommisjonen.

Det som gjerne kaltes varelegd, ble også praktisert. Da bodde legdslemmet fast på samme gård.

Pleie - Omsorg - Avlastning

Verdighet og trygghet fra første møte!

Prima Omsorg tilbyr helse- og omsorgstjenester med et fleksibelt tilbud hvor livskvalitet og trygghet til hver enkelt kunde står i fokus. Vi har tid og ro og tilrettelegger et opplegg i forhold til den enkeltes ønsker og behov. Har du ektefelle eller andre rundt deg som trenger hjelp eller tilsyn, kan du føle deg trygg med vår avlastning når du selv ikke kan være til stede. Vi inngår faste avtaler eller gir hjelp ved behov.

Man får faste personer å forholde seg til som kommer til avtalt tid!

- Dusj, stell og personlig pleie
- Tilrettelegging av mat, handling, stell i hjemmet, sengeskift etc.
- Sosialt samvær, tur og reisefølge
- Avlastning for pårørende
- Følge til lege, frisør, butikk etc.
- Sykepleietjenester
- Rådgivning og tilrettelegging

Prima Omsorg

Prima Omsorg avd Follo

Tlf 64 93 22 60

www.primaomsorg.no

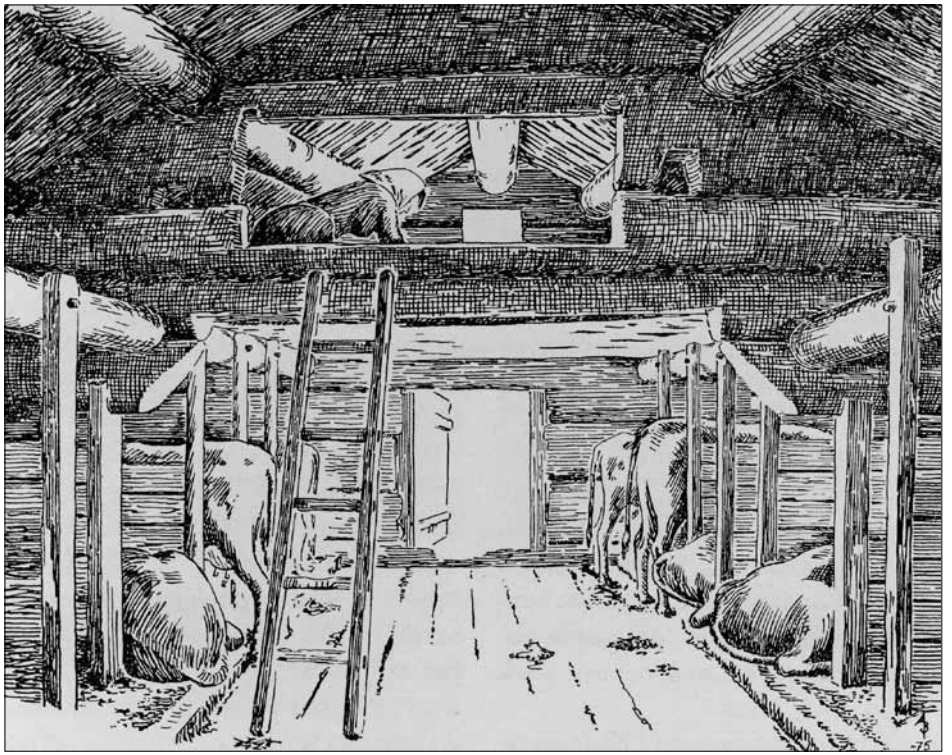

Særlig på Østlandet kunne det forekomme at folk sov i fjøset. Det var gjerne tjenestefolkene som fikk sengeplass oppe på hemsen (fjøshjellen), mens legdslemmer sov i ledige båser. (Tegning av Arne Berg fra 1975. Kilde: Einar Hovdhaugen: «Husmannstida»).

Husbonden skulle gi legdslemmene en forsvarlig behandling, noe som stort sett innebar at de skulle få kost og losji. De gamle som måtte gå på legd, hadde stort sett bare de klærne de sto og gikk i, og både klærne og det lille av sengetøy de bar med seg, var nok befengt med både lopper og lus. Det gjorde at gårdens folk helst ikke ville ha legdslemmene i våningshuset, men henviste dem til et sengeleie av halm i en bås i fjøset.

Legdslemmene på sin side måtte vise husbonden lydighet, og de måtte hjelpe til på gården i den grad de hadde arbeidsevne. Det var forbudt for bonden å bortvise legdslemmet fra gården, og den fattige på sin side hadde ikke lov til å forlate legden han eller hun var plassert i. På Dal i Frogn klaget noen bønder i 1777 på legdslemmet Per Olsen fordi han var «illeluktende og plagsom». De ønsket å bli kvitt ham. Sognepresten formante dem da «til

christelige tanker og gjerninger», og de ble truet med bøter dersom de ikke tok vare på Per.

Ellers var det ikke uvanlig at bonden plasserte legdslemmet på en husmannsplass, eller hos andre som var villige til å ha den fattige mot betaling.

Å forsørge et legdslem var en plikt som i første rekke bønder, men også innehavere av for eksempel møller, sagbruk, teglverk, etc., ble pålagt. Dette var i naturaløkonomiens tidsalder, og legdytelsen må sees som den tids skatt. Størrelsen på gården – eller virksomheten – avgjorde hvor stor legdytelsen skulle være. En større gård kunne bli pålagt å ta seg av to legdslemmer året rundt, en mindre gård ett legdslem, mens to småbruk kunne slippe med ett legdslem på deling. Det kan nevnes at Peder Anker som eide storgården Bogstad, måtte ta hånd om ti. Men han hadde husmannsplasser i hele Sørkedalen som han kunne sette dem ut på.

Legdordningen var hjørnesteinen i fattigomsorgen på 1700-tallet, men utover 1800-tallet var ordningen i tilbakegang. Spesielt ble færre barn henvist til legd. I 1865 var det 65 legdslemmer i Frogn, 10 år senere bare 40. Denne utviklingen henger trolig sammen med nye tanker som kom med opplysningsfilosofien på slutten av 1700-tallet. Dessuten har den nok også sammenheng med økonomiske oppgangstider utover på 1800-tallet, og gradvis overgang fra natural- til pengehusholdning. Selv om legdevesenet holder seg utover hele 1800-tallet, gikk legdutsettelse gradvis over til å bli en fosterhjemsordning for barn, og en form for privat forpleining av gamle.

En beretning hentet fra Frogn bygdebokverk (bind III, s.118–119), kan illustrere denne utviklingen: Ingeborg Kykkelsrud levde hele sitt liv i små kår på en husmannsplass der husene var blitt bygd av mannen hennes. Da hun døde i 1888, hadde hun vært enke i 54 år. Alltid hadde hun vært selvhjulpen, blant annet av inntekten hun fikk ved å ta til seg fattige fosterbarn. Hele 17 fremmede barn hadde hun fostret opp. Av hennes seks egne barn, var det bare tre som vokste opp, og de hjalp henne med å drive plassen.

Legdordningen ble forbudt ved lov i 1900, men da var den nesten forsvunnet av seg selv.

Fortsettelse i neste nummer.

Grete Moes klær
Trygve Aasheim

Lindtruppbakken 2, Drøbak
Telefon 64 93 01 07

STOR UTSTILLING
Alt på ett sted
– kan leveres ferdig montert
Kontakt Fagsenteret for peiser og ovner
Kakkel&Peis SPESIALISTEN
Dyrløkkeveien 27, 1440 Drøbak
Tlf 64 93 47 50, Fax 64 93 50 70

Velkommen til hyggelig handel
Vi har fagutdannelse og 22 års erfaring
10% pensjonistrabatt på kosttilskudd
Åpningstider:
Hverdager kl 9-17 Lørdag kl 9-15
NATURLI VIS
Godkjent HELSEKOST Faghandel
Niels Carlsensgt. 4, Tlf 64931205

Krambua
Lindtruppbakken 5
DRØBAK
Tlf 64 93 36 31
GAVER • HOBBY
Broderi og garn – kunstige blomster m.m.
Vi har det meste……for de fleste!

Svein Moen
924 21 926
svemo.no
Data-service
Service, salg opplæring, internett, installasjon
Belsjø Platå 21 A, 1440 Drøbak
post@svemo.no www.svemo.no

Torget • 1440 Drøbak
Tlf 64 90 64 60 • Faks 64 93 56 29
Frogn Bibliotek
Åpningstider:
Man., tirs., fre. 11-15
Ons., tors. 11-19
Lør. 11-14
Sommertid:
Man/Tors. 11-15, Ons. 11-19, Lør. 11-14

MALERIER
GRAFIKK
GLASS
KERAMIKK
SMYKKER
RAMMEVERKSTED
Creative
GALLERI OG RAMMEVERKSTED
Niels Carlsens gate 2
1440 Drøbak
Tlf. 64 98 90 77 / 480 69 054
ann-i-h@online.no
www.creativegalleri.com
Åpningstider:
tirs/fre 10-17
ons/lør 10-16, tors 10-19
søndag og mandag stengt

Bråtankongen

Foto utlånt av Tove Røberg

Visergutt i kolonialforretningene

I mine oppvekstår i Drøbak var det i 1950-årene 11 kolonialforretninger fra Torkildsbyen til Husvik. Ingen varer var pakket inn i plast den gang, for det fantes ikke. Varene kom i store kvanta, eksempelvis i 50-kilos sekker eller store kasser.

Jan-Erik Klynderud forteller

Jeg er født i Drøbak i 1940, og her vokste jeg opp. Disse artiklene skal handle om hva jeg husker fra guttedagene, om de første erindringer i livet, hvilke hendelser jeg har opplevd i barneårene, hva jeg husker fra livet i Strandveien under krigen og på Bråtan og Tollbodplan i Drøbak i årene etter krigen, hva som skjedde av dagligdagse opplevelser, hvilke personer jeg delte opplevelsene med, og hvordan livet gikk sin gang i dette området. Det er sikkert mye som i etterhånd kunne vært notert ned og fått omtale her, men dette er et utvalg av barndomsminner fra årene 1943–1954, skrevet nærmere 65 år etter utgangspunktet i 1943.

I forretningene ble disse delt opp i mindre enheter, som til slutt ble veid opp i kg eller gram og pakket inn i gråpapir eller papirposer i forskjellige størrelser.

Skulle man ha salt sild, ble denne oppbevart i store tretønner som stod i et eget rom i tilknytning til butikklokalet eller i kjelleren – og da som regel der hvor parafintønna, salmiakktønna og grønnsåpedunken ble oppbevart.

Som visergutt i de fleste av disse kolonialforretningene har jeg hentet mang en spekesild med treklype og pakket dem inn i «brunt smørpapir». Parafin ble pumpet opp i måleglass på inntil 5 liter og fylt over på kanner som kunden hadde med seg. Det samme ble gjort med salmiakken.

Mel ble levert i 50-kilos sekker og fylt over i skuffer i kjøpmannsdisken i butikklokalet. Deretter ble det veid opp i papirposer etter kundens behov. Det samme gjaldt oppbevaringen av sukker, som også kom i 50-kilos sekker. Sirup kom til forretningen i tretønner og ble plassert på et kjølig sted. For å få opp sirupen fra tønnen

Sykkelen var viktig for viserguttene.

ble det benyttet en rund trepinne som sirupen ble tvinnet rundt. Når sirupen var kald, fikk man mer sirup på pinnen, men til gjengjeld rant den saktere over i norgesglasset som kunden hadde med seg.

Gjær ble hentet i kilospakninger hos «Gjær-Hansen» på Ringeplan, nord i Drøbak. Hansen var grossist, hadde agenturet for gjær i Drøbak og videresolgte til forretningene. Visergutten måtte sykle dit og hente 2–3 kilo gjær om gangen. Gjær ble deretter delt og veid opp i butikken til det kvantum kunden skulle ha. Så ble det pakket inn i «papirkremmerhus».

Viserguttens jobb var også å veie opp poteter som kom til forretningen i 50-kilos sekker. De ble veid opp i poser à 2 ½ kilo og 5 kilo. Hele ølflasker kom i trekasser à 12 stk., mens ½ øl og mineralvann kom liggende i trekasser à 48 halvflasker.

Mange kunder gjorde opp mellomværende med kjøpmannen en gang i måneden og hadde en bok hvor alle varene som var bestilt av kunden, stod oppført. Kjøpmannen føyde deretter til kostnaden for varen. Når måneden var gått, ble alle salgene summert, og kunden gjorde opp for seg.

Visergutten måtte frakte varene med varesykkelen til kundens bopel, og det kunne være overalt i Drøbak. Sykkelen var en varesykkel med kurv foran til å sette trekassen med varer ned i. Under kurven var det et stativ til å slå ned, slik at sykkelen ble stående rett når man skulle laste eller losse varer. Bak var det et stort brett av jern som var sveiset fast. Her var det plass til en varekasse etter behov.

«Bråtankongen» Knut Evensen

Ingen kan kalle seg «sørpågutt» uten å ha vært visergutt hos kjøpmann Knut Evensen – eller «Bråtankongen» som han ble omtalt. Det var slik den gang at omtrent alle gutter som vokste opp på Bråtan eller der omkring, ble

ansatt som visergutt etter skoletid hos Evensen. Det var også ansett som et positivt engasjement å kunne vise til en slik arbeidsperiode. Dersom noen av viserguttene i ettertid ble «hederlig omtalt» i avisen med gode sportsresultater – eller hadde «blitt til noe» – skrøt alltid Evensen og uttalte: «Han var en av gutta mine».

Her har da selvfølgelig jeg også vært ansatt etter skoletid. Kr. 15,- pr. uke med arbeidstid kl. 14.30 – 17.00 hver dag, unntatt søndag. Andre steder jeg også har jobbet som visergutt, er: Oscar Kjellgren, Storgaten Handel, Christensen på torget, Eivind Kristiansen, Nancy Hansen og Apoteket.

«Bråtankongen».

Knut Evensen var sønn av los Even Evensen og vokste opp i huset hvor han overtok kolonialforretningen etter sin mor. Huset er flere ganger påbygd. Hans kone Aslaug, født Bentsen, bodde i Bentsebakken, nord i Drøbak. De ble kjent med hverandre da hun jobbet som kontorfullmektig ved Vinmonopolet i Drøbak. Etter at de giftet seg, fikk de døtrene Kari og Tove.

Knut arbeidet som sjåførlærer i sine yngre dager. Det sies at han og Johns Treider tidlig kunne kjøre bil – og gjorde det da de begge gikk på folkeskolen. I tillegg hadde Evensen tilgang på motorsnekke, og med denne var han blant annet fast skysskar for legene når de skulle over fjorden.

Visste det meste om Drøbak

Navnet «Bråtankongen» fikk Knut Evensen trolig grunnet sitt enorme kjennskap til alt som generelt rørte seg i Drøbak, men spesielt på Bråtan. Ikke bare slekt og venner, men omtrent alt det som fantes av faste beboere og «badegjester» på Bråtan, syd i Drøbak og i Torkildsbyen, var kunder hos ham. Han fikk på denne måten en

Knut Evensen i sitt rette element bak disken.

fantastisk oversikt over hvordan hver enkelt familie levde – og om sosiale forhold.

Han var formann i forsyningsnemnda i Drøbak, og han satt i kontrollnemnda for Follo Sparebank. Dermed hadde han full oversikt over kundenes behov og forbruk, innskudd, formue og gjeldsforhold, og hvordan familieforholdet for øvrig forholdt seg. Selvfølgelig hadde han oversikt over hvilket parti de stemte, da han deltok aktivt i lokalpolitikken. Han var også en ivrig bridgespiller. Han engasjerte seg dessuten i forbindelse med administrasjonen av det lokale idrettslaget DFI.

Dersom det var noen som lurte på noe som handlet om Drøbak, kunne de bare spørre ham i butikken – eller når han stod på trappeavsatsen og tok en røyk, iført sin hvite jakke, hvit skjorte og med sin stilige tversoversløyfe. (Evensen hadde astma, og han røkte derfor trolig «av helsemessige grunner» kun Blue Master astma-sigaretter i hvit pakning som han oppbevarte i venstre brystlomme på den hvite jakken). Svaret han eventuelt ga til dem som lurte på noe, ble som regel

fulgt opp med flere spørsmål fra ham, slik at han som følge av dette hadde fått ytterligere kunnskap.

God service

Forholdet til sine kunder satte Evensen meget høyt. Jeg husker at jeg en gang som visergutt ble sendt til en kunde syd i Strandveien. Familien hadde vært bortreist en uke og skulle komme hjem lørdag kveld – ifølge Knut Evensen. Jeg fikk beskjed om å ta med en boks fiskeboller, et blomkålhode og 2 kg poteter. «Bare sett det på trappa», sa Evensen, «hun kommer hjem i kveld og har sikkert glemt å handle inn søndagsmiddagen». Han fortalte så hva de hadde hatt til middag de to siste dagene før de reiste. Derfor ville det passe med fiskeboller nå, mente han. Service, omtanke, kontroll og oversikt kan man vel kalle det.

Knut i hyggelig prat med en selger.

Viserguttene hos Evensen hadde sin faste varesykkel som de fraktet varene med rundt til kundene. Følgende historie ble fortalt: En dag fikk Evensen en telefon fra en dame nord i Drøbak som spurte om han kunne sende visergutten bort til henne snarest med 25 gram gjær, da hun hadde glemt dette sist hun var i forretningen. Evensen var snarrådig og svarte at det ville nok ta noe tid, idet «gutten nå hadde et oppdrag til Håøyatoppen med 1 mark smør». Da ble det visstnok stille i den andre enden.

Men dette er nok ikke sant. Det er trolig en vandrehistorie som på folkemunne har blitt overført til Knut Evensen. Den minner litt for mye om en eldre historie knyttet til en tidligere forretningsdrivende, slakter Karl Kjeldsen. Før første verdenskrig drev han forretning i det gamle huset hvor Vimpelfabrikken i dag har sine kontorer. En dag ringte en frue og forlangte å få brakt til sitt hjem nordpå en liter blod, som den gang kostet 10 øre. Kjeldsen svarte på sin sedvanlige, vennlige måte: «Det skulle vi så gjerne ha gjort,

Knut Evensen kolonialforretning tegnet av Bjarne Østmark i 1982. (Kilde: «Frogn Bygdebokverk», bind 5).

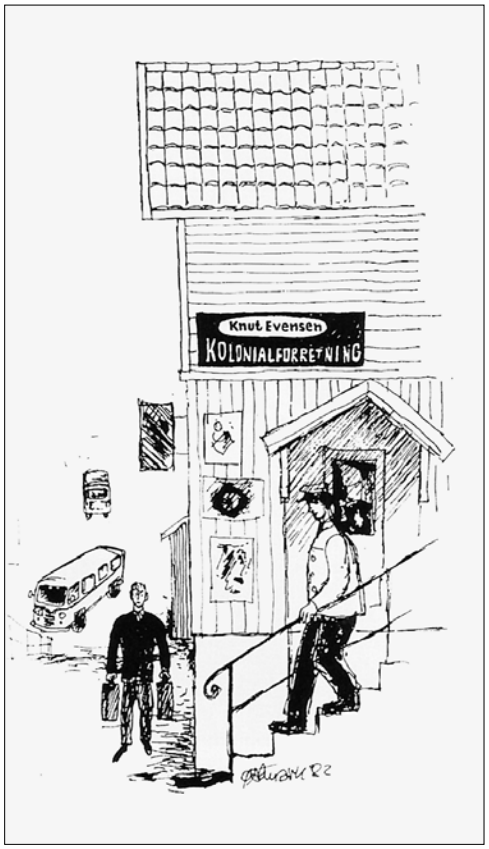

frue, men akkurat nå er gutten oppe på Håøytoppen med en mark lungemos». Da la fruen på røret.

«Jeg tror jeg tisser på meg»

Under krigen hadde mormor og morfar en gris i uthuset i Vesleheimen i Finnes vei. Den nordre delen av uthuset var grisehus med plass til en gris, og med binge utenfor. Grisen hadde de kjøpt sammen med kjøpmann Knut Evensen.

Jeg husker at grisen en gang hadde kommet seg ut av bingen og løp rundt i hagen. Trolig var dette sommeren eller høsten 1945. Mormor og jeg var alene hjemme, og hun visste ikke hva hun skulle gjøre. Å få hjelp fra meg som 5-åring var neppe et satsingsområde. Det var et svare strev å fange grisen og å få den inn i grisehuset. Jeg glemmer det aldri. Grisen løp rundt i hagen mellom eple- og plommetrær, rips- og stikkelsbærbusker. Den var ikke til å få fatt i, der den også «pløyde opp» nyvendt jord i blomsterbedene. Antakelig hadde den det veldig morsomt.

Mormor hadde ingen andre muligheter til å få hjelp enn å ringe til Knut Evensen. Han kom opp i hagen iført sin hvite, nystrøkne jakke, hvit skjorte og tversoversløyfe. Han ble etter hvert meget ivrig, men også noe irritert der han vekselvis løp og delvis kastet seg etter grisen mellom bærbusker og frukttrær. Grisen syntes trolig at dette var en storartet lek. Slitne ble de vel begge to etter hvert, og Evensen klarte etter mye strev – og etter en eventyrlig underholdning – å få grisen inn i bingen igjen.

Etter at Knut døde i 1979, drev hans kone Aslaug (t.h.) og datteren Tove (t.v.) forretningen inntil de stengte den for godt i januar 1989. Aslaug hadde da passert 86 år.

Om dette kunne ses på klærne hans? Han så ikke ut! Hans hvite, skinnende og nystrøkne jakke var full av grønske etter gjentatte kast over gressplenen etter grisen. Benklærne og skoene var tilsølet med jord og grønske. Mormor lo så hun hikstet og gråt. Tårene trillet, og hun slo seg på lårene der hun stod med kryssede ben og skrek: «Jeg tror jeg tisser på meg».

Det var et syn å se da Evensen gikk nedover Finnes vei igjen – på veg hjem etter vel utført jobb. Grisen var tilbake på plass i grisehuset, og alt var under kontroll, men det spørs vel hva Aslaug sa da han kom hjem.

Nærbutikken til «Bråtankongen» i Jørnsebakken er for lengst avviklet. Den ble nedlagt og stengt i 1989, men historien lever fortsatt.

Drøbaks egen maler

Anton Thoresen var født i 1884 og virket som kunstmaler i hele sitt voksne liv. I en serie artikler vil Bernhard Magnussen fortelle om bildene hans. Thoresen døde i 1968, men vil leve videre sammen med oss gjennom de malerier som preger så mange av våre hjem.

Tekst og foto: Bernhard Magnussen

I denne mørketid har vi valgt å trekke frem et par malerier med vårlig stemning. Her har Anton Thoresen livet opp motivet med blomster og trær. Motivet er Storgaten 4 som han har malt som to sammensatte bygninger. Den nærmeste, søndre delen hadde utlagt annen etasje. Den var svært gammel – trolig fra første halvdel av 1700-tallet. Denne delen skal ha blitt revet allerede i slutten av 1920-årene.

Men den andre, nordre delen av bygningen står fortsatt. Den ble oppført en gang i 1890-årene. I denne delen har det alltid vært

Fra Storgaten. Maleri på Follo Museum.

småforretninger i første etasje, og Joar Foto er blant dem som holder til her i dag. Over forretningene har det vært leiligheter.

Den gangen bildet ble malt, var ikke gaten asfaltert. Det var vel vakrere, unntatt når det var søle og slaps. Vi ser ingen mennesker på maleriet, men allerede for hundre år siden skal det ha vært en hektisk trafikk i sentrum av Drøbak – hvis vi skal tro maleren Christian Krohg. Mange var på vei til eller fra Lehmannsbrygga, hvor det var anløp av fjordbåtene. Ifølge Krohg kunne det være mange mennesker ute i gatene, og spreke hester kom «i en forfærdelig fart».

På Anton Thoresens maleri ser vi nordover i retning Torvet, og i bakgrunnen til venstre skimter vi litt av Grøn-Hansen-gården som ble revet tidlig i 1950-årene. Her ble det bygget en murbygning som opprinnelig huset politikammeret. I dag er Narvesen en av forretningene som holder til i murbygningen.

Bygningene i Storgaten 4 er omtalt i «Drøbakskalenderen 2011», og i kalenderen er det fine fotografier av huset før og nå. I omtalen blir det opplyst at det tidligere sto to uthus i bakgården og i hagen, hvorav det ene hadde laftet stall. Det siste av disse to uthusene ble nylig revet.

Vi viser samtidig et annet maleri av det samme motivet. Her har Anton Thoresen flyttet staffeliet noen få meter lenger mot sørvest. Derfor skimter vi helt til venstre på bildet en av bygningene på den samme siden av gaten som Thorensen står med sitt staffeli. Begge maleriene er trolig fra 1920-årene.

Samme motiv som bildet på foregående side – sett fra nesten samme vinkel.

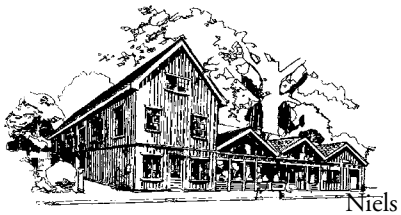

På Kumlegaarden spiser du godt

Tidligere og nye gjester ønskes velkommen

Niels Carlsensgt. 11 – 1440 Drøbak – Telefon 64 93 15 04

ICA nær
Drøbak, Sentrumsbygget
Telefon 64 93 15 14

Drøbak Gullsmie
Tore H. Eriksen

Wienerbrødskjæringa
1440 Drøbak

SPORT Mer for pengene SPORT
G-SPORT DRØBAK
DRØBAK CITY
TLF. 64 93 09 84

Joar FOTO
Fotograf Øyvind Joar Pettersen
Storgt. 4, 1440 Drøbak, Tlf/Fax 64932128
Vi restaurerer dine gamle familiebilder

Vi fører dameklær fra Brandtex
bogerud TEKSTIL
Drøbak City – Telefon 64 93 14 89

Bryllup
Kjell Chr. Gripstad
FOTOGRAFEN
Osloveien 5, 1440 Drøbak
Tlf. 64 93 36 00

OASEN
Hageland
Storgaten 22, 1440 Drøbak
Telefon 64 93 03 59

Vogt & Vogt
Finans a.s

DRØBAK BYFORENING

Karl Garder forteller

Mange husker maleren Christian Krohgs fortelling om da han dro over isen på Mjøsa. Han opplevde isen som nokså usikker, og det var ikke uten grunn. Den morsomme historien blei lest i radioen mange ganger. Våren 2011 var det min tur til å prøve meg på isen ute på Mjøsa. Jeg var blitt bedt om å vise hvordan isskjæring kunne foregå i gamle dager. Og denne gangen var isen trygg.

Isskjæring på Mjøsa – med «noggo attåt»

Sist vinter ringte telefonen: «Det er Eivind Falk, husker du meg? For flere år siden var vi sammen på istur til London. Jeg leste forresten i avisen at du hadde bakt kake til kongen og dronningen som besøkte frivilligsentralen i Drøbak! Nå vil jeg spørre om du kunne tenke deg å komme hit til Lillehammer for å skjære is på Mjøsa? Datoen er onsdag 9. mars».

Jeg tenkte at nå er det svarte vinteren, mens i mars har det nesten blitt sommer. Jeg måtte spørre om isen er sikker da. Tenkte på den gangen i mars måned jeg var med Eivind på Øyeren og skar is. Da tok jeg opp en isblokk og klaska den litt hardt mot underlaget. Dermed datt blokken fra hverandre i bare småbiter, og vannet fosset.

Han svarer: «Her ligger isen lenge. Nå er den målt til 70 cm. Vi henter og kjører deg tur/retur og ordner med hotell. Du behøver ikke ha med deg noe. Det ville være fint om du kunne fortelle oss litt om istrafikken før i tiden. Thomas Orderud fra Rakkestad kommer også. Han leverer is til utstillinger og isskulpturer mange steder i landet». «Dette kan jeg være med på», svarte jeg, «men nå er alderen blitt over 90 år. Jeg hører dårlig, har blitt litt treg i oppfattelsen og roter en del med hue. Jeg kommer hvis jeg lever og har helsa».

Ny telefon: «Isskjæringen blei utsatt med en uke. Thomas henter deg kl. 12.30 onsdag 16. mars». «Sier takk for det», svarer jeg, «da er jeg klar».

Til Lillehammer

Turen oppover til Lillehammer gikk radig uten at det skjedde noe spesielt. Vi svinger inn til Bjørn's Kro & Motell like ved Skibladner-brygga og kommer fram til et vindu foran inngangspartiet. Her står det en fullvoksen utstoppet elg i skogsmiljø med flere dyr rundt seg. Jeg går inn og ser utstoppa dyr og fugler – ikke bare fra Norge – på hyller og i skap. Inn med bagasjen på rommet, og så fikk vi oss litt mat og drikke. Jeg ventet på Eivind Falk. Sammen gikk vi ned til Mjøsa for å se på stedet isskjæringa skulle foregå. Han som hadde ryddet isen for snø, lurte på om jobben var godkjent. Det lå en snau cm snø på isen, men det var ingen hindring. Jeg kunne ikke skjønnet annet enn at alt så veldig fint ut.

Snørydderen fortalte at han hadde laget spesielt utstyr til traktoren for å rydde ei flystripe for småfly og en skøytebane. Skøytebanen var flere kilometer lang. Her hadde det vært konkurranse, forsto jeg. Som nevnt hører jeg litt dårlig, og jeg får ikke med meg alt som blir sagt. Men jeg oppfattet at han også kjørte småfly.

Eivind Falk fortalte om opplegget for arrangementet neste dag. For meg var det mest viktig med tidspunktet når alt måtte være klart, og når de ca. 40 innbudte skulle komme. Det var kl. 13.00 torsdag. Isøks, ishaker og sager utlånt fra Follo Museum lå fremdeles i bilen. Vi satt inne på Bjørn's og spiste og prata. Jeg syntes det var som et eventyr hele greia. Vi planla neste dag sammen med Thomas Orderud. Forslaget var å gå ned på isen kl. 9.00 neste dag for å gjøre klart til publikum skulle komme.

Norsk handverksutvikling

Publikum skulle bestå av 39 personer som representerte museer, husflidslag, folkemusikk, folkedans, Norsk Kulturråd med flere. De kom fra hele landet. Seminaret blei holdt 16.–17. mars 2011. Det blei arrangert av Norsk handverksutvikling (NHU) ved Maihaugen i Lillehammer under temaet «Immateriell kulturarv i Norge». Norsk handverksutvikling arbeider blant annet med å opprettholde og styrke fag som regnes som små og verneverdige. Istrafikken kom inn i seminarets program sammen med mange andre aktiviteter.

Til Hunderfossen

Neste morgen kjørte vi bilen ned på isen like ved skjærestedet. Vi tok med to sager, to ishaker, ei issaks og ei motorsag med 70 cm langt sverd. En planke som lå der, blei brukt som linjal for å få rett kant å skjære etter. Saga startet. Thomas Orderud satte sverdet ned i isen, men isen var for tykk. Da tok jeg issaga og dunket den ned i skåret. Den gikk igjennom, og skjæringa kunne begynne. Men nei – det gikk ikke. Issaga var for sløv.

Thomas sier: «Vi drar til Hunderfossen verksted og filer!». Han var kjent der. Saga files. Issaksa var brukt på sementrør, så den fikk

Hunderfossen iskatedral.

også en omgang. «Bli med meg», sier Thomas. Vi stopper foran en diger snøhaug – mer enn tre meter høy. Han låser opp en dør. Vi går inn i et stort rom av snø og is, og Thomas setter på lyset. Det glitrer i isen. Videre innover står vi plutselig i døra til ei kirke. Alt er av is. Benkene og alteret er av isblokker, og det er reinsdyrskinn til å sitte på. Det er en høytidelig stemning. Vi går videre for å se flere små rom av is med inventar av is og reinsdyrskinn. Alt dette hadde Thomas lagd.

Men nå hadde vi fått dårlig tid. To timer gikk fort.

Ut på isen igjen

Nå skar saga bedre. I mellomtiden var det blitt flere cm vann på isen. Vi skar noen blokker og plasserte dem på avtalte steder. Nå måtte vi ha mat. Det var en time igjen før det kom folk. Vi var tilbake på isen litt over klokka ett. Det var kommet 3–4 stykker som beundret isen, og de fikk svar på det de var interesserte i. Så kom Eivind Falk og en busslast med folk. De blei orientert om isskjæringen.

Jeg begynte å skjære. Det tok noe tid, for 75 cm tykk stålis er hard å skjære. Når jeg er ferdig med ei blokk, tar jeg en ishaka og trykker blokka litt ned i vannet. Oppdriften gjør at blokka flyter litt opp. Hakan hugges i blokka på rett sted, og jeg drar opp blokka – som sklir inn på isen. Folk klappa. Flere prøvde seg på isskjæring og å dra opp isblokker. Vi hadde blokker liggende i vannet. Ikke alle var like heldige med å få blokka opp på isen. Jeg dro opp tre blokker. Jeg hadde trening og var heldig hver gang.

Thomas Orderud hjelper til med skjæringen.

To barske karer fra Lillehammer demonstrerte isbading. Så var det å få utstyret inn i bilen. Deretter inn og skifte på motellet. Jeg måtte vri vannet av strømpene. Jeg får på meg andre klær og drar ned i møtelokalet hvor vi blei ønsket velkommen. Eivind Falk orienterte om opplegget og sa at Karl Garder skulle snakke litt om istrafikken. Det gjorde jeg så godt jeg kunne. Siden talte Hans-Jørgen Wallin Weihe som hadde internasjonal kunnskap om isdrift. Det var interessant.

Middag med damer på Maihaugen

Om kvelden var alle budne til middag på Maihaugen restaurant. Vi blei servert en velkomstdrink. Jeg så meg rundt i salen. Taket minnet om å se ut og opp på skyer. Her har de satt brystpanelet helt oppunder

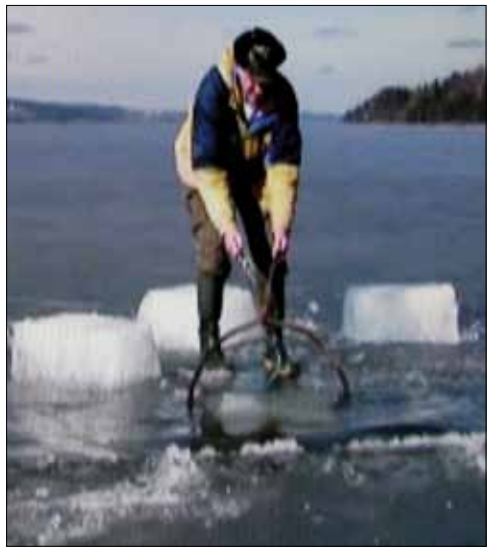

Issaksa er et nyttig hjelpemiddel.

Med en del trening er det lettere å få isblokkene opp på isen.

Andre får lov til å prøve seg.

Om kvelden var vi samlet til middag på Maihaugen.

taket, tenkte jeg. Det var et bredt belte med ornamenter, fint dekorert på den kanskje seks meter høye veggen.

Jeg ser på gjestene. Du verden så mange staselige damer. Det står ei like ved meg. Jeg ser på henne og sier «skål». Vi begynner å prate, og etter ei stund foreslår hun at vi kan gå og sette oss i sofaen. Jeg forteller at jeg har vært bonde, og at sønnen har overtatt gården. Vi snakker om alt mulig, og jeg spør hva hun driver med. Joda, hun var direktør på Maihaugen. Jeg mener å huske at jeg svarte: «Da har jeg jo dumpa rett oppi det!». Vi fortsatte å prate til vi gikk til bords. Da forsvant ho.

Jeg satte meg på en stol ved det nærmeste bordet. Det kom to damer som var fra Gausdal og jobbet på Maihaugen. Vi hadde felles kjente, for jeg hadde vært der for 60 år siden. Vi snakket om forandringene der etter den tiden.

Maten var både pen og god. En musiker med toradertrekkspill spilte opp til polonese etter middagen. Jeg liker ikke å danse, men bøy opp ei sprek dame med en helt spesiell kjole. Ho blei med og smilte til meg flere ganger. Det gikk fint helt til vi skulle danse. Jeg sa det som det var – at beina mine ikke kan danse. Ho svarte: «Jeg som trodde du var god til det. Egentlig er jeg ikke så veldig glad i å danse selv. Du – da går vi og setter oss i sofaen».

Et par bekjente av damen kom også. Etter hvert blei vi mange. Jeg sa til henne at jeg beundra kjolen hennes. «Jeg ser jo at det er ullstoff som er tova, men det må være noe mer, for ullstoff faller ikke slik». «Jeg skal si deg det», sa hun, «det er bambusfiber i tråden. Derfor er stoffet så stivt». «Kjolen er jo fabelaktig perfekt sydd», sier jeg,

«– alt er helt korrekt». «Stoffet er ikke sydd på vanlig måte, men lagt butt i butt», sier hun.

Seinere fortalte hun at hun hadde sydd kjolen selv. Hun tegnet, sydde og modellerte. «Kan du ikke komme og besøke meg? Jeg driver like ved Solberg spinneri ved Drammen». Jeg fikk visittkort med adressen.

Imens var andre kommet inn i samtalen med nye emner. Jeg snakket med flere håndverkere. En av dem støpte i bronse – monumenter, figurer, statuetter og mye forskjellig. En båtbygger viste bilder av en robåt som han hadde bygd. «Den har veldig breie bordganger og få spanter», bemerket jeg. Han sa at en slik båt beveger seg mye bedre i vannet – ikke minst i grov sjø.

Timene gikk. Jeg hadde det veldig koselig. Jeg blei sittende og var blant de siste som gikk. Kl. 23.30 var jeg tilbake på Bjørn's. Jeg passerte skranken. Der sto det en utstoppet rev og tittet litt på skrå mot meg. På plakaten sto det: «Jeg heter Bjørn, men er en rev». – Å, tenkte jeg, bjørnen har ti manns styrke og tolv manns vett. Hva innbiller du deg?

Jeg blei kjørt hjem – helt til veggen. Det var en drømmetur for meg!

«Det gjelder å få andre til å betale for seg»

Ville det ikke være fint hvis vi betaler faste regninger for deg til rett tid, samtidig som du har kontroll over utbetalingene?

Med AvtaleGiro er det nettopp det som skjer.
I god tid før forfall sender vi deg forhåndsmelding om hvem du skal betale til, når du skal betale og hva det gjelder.
Du kan bruke Kontofonen hvis du vil utsette betalingen av en bestemt regning. Oversikt over alle betalte regninger står på kontoutskriften din hver måned. Den gjelder som kvittering.

Stikk innom og spør oss om AvtaleGiro.
Vi hjelper deg i gang, så du kan glemme de faste regningene dine.

DNB

Program for Frogn U3A våren 2012

19. januar
Karsten Alnæs: «Herman Wedel Jarlsberg – et dramatisk liv»

2. februar
Thor Gotaas: «Muntert blikk på skihistorien»

16. februar
Anne Stol Øyan: «Samtidskunst i et kunsthistorisk perspektiv»

1. mars
Årsmøte. Foredrag

15. mars
Nils Wilhelmsen: «Ta vare på hjerte og årer. Moderne infarktbehandling»

26. april
Arrangement i Frogn bibliotek.

3. mai
Gunnar Stålsett: «Verdensreligioner»

31. mai
Odd Georg Murud: «'Mitt Afrika – mitt Danmark'. Den eventyrlige beretteren. Karen Blixen (1885–1962) i liv og diktning»

Foredragene holdes kl. 11.00 i Eldresenteret dersom ikke annet er annonsert.

Bryggene

– en viktig del av kyst-kulturen i Drøbaksundet

Lukten av kreosot fra nye brygge-materialer er minner fra en tid før forbudet mot et effektivt impreg-neringsmiddel ble innført. De fleste eiendommer langs kysten hadde egen brygge, enten det var små eller store farkoster som skulle fortøyes. Det var også større kaianlegg hvor rutegående skip hadde anløp.

Tekst: Øivind R. Larsen Foto: Thore Bakk

Bryggene i Vindfangerbukta

I forhold til de gamle landfaste bryggene har dagens flytebryggeanlegg større kapasitet. Mange vil ha egen båt, men mangel på båtplasser begrenser båtholdet. Vindfangerbukta i Drøbak er et eksempel på behovsutviklingen og begrensede utvidelsesmuligheter. I denne båthavna startet det i det små med ildsjeler som bygget brygger med påler og treverk som luktet kreosot. Her var det båtbyggere som også var eksperter på å få brygger til å stå mot vær og vind – og ikke minst is. Rolf Randin og Trond Larsen var to av de lokale håndverkerne.

Fastbrygger og flytebrygger med utspring fra Forsvarets gamle trebrygge i Vindfangerbukta.

Forsvarets trebrygge

En av bryggene som skiller seg ut i Vindfangerbukta, er Forsvarets kompakte trebrygge. Som tenåring hadde jeg mange spennende opplevelser rundt dette byggeprosjektet.

Forsvarets trebrygge er en konstruksjon som fortsatt vil stå støtt og upåvirket av vær og vind i mange år framover. Da utbyggingen av flytebryggene startet, ble den solide bryggen landfeste for flyteelementene. En av grunnene til stabiliteten i denne trekonstruksjonen er sidekappene med stående plank som avstiver konstruksjonen. I tillegg ble det benyttet solide kreosot-impregnerte

Forsvarets lange trebrygge i Vindfangerbukta står som et minnesmerke over godt håndverk

materialer. Lukten av materialene i sol og varme var sterk og for meg forbundet med positive og lærerike opplevelser. Men det som var positivt for noe, var skadelig for miljøet. Materialene ble erstattet med trykkimpregnert virke – som også var uheldig for miljøet.

Steinbryggene

Men vi har også andre byggematerialer som står upåvirket i årtider. Steinbryggene står som monumenter for kystkulturen, og Drøbak har en del av disse. Forsvarets kranbrygge i Vindfangerbukta er et eksempel. Den ble bygget som endepunkt for Batteriveien den gang Veisvingbatteriet på Seiersten ble anlagt. Bryggas funksjon var å ta i land de store kanonene som skulle fraktes opp til anlegget. Den store trekranen som sto ved bryggekanten er for lengst borte, og i dag er steinbrygga forsterket med en betongkant og kjørerampe, slik at den fungerer for varetransport til Oscarsborg. Frontlemmen på ferga fungerer mot kjørerampen både ved flo og fjære.

Båtbygger Randins kunnskaper fikk jeg også dele når han bygget sin egen trebåt i den røde bygningen på Forsvarets kranbrygge hvor dykkerklubben nå holder til. Da båten skulle sjøsettes ble deler av endeveggen ut mot sjøen fjernet, og båten gikk ut i sitt rette element.

En tilsvarende bryggefunksjon som Forsvarets kranbrygge var det også på østsiden av Håøya, hvor transport av byggematerialer og kanoner til øyas festningsverk foregikk. Her står det fortsatt en kran, men denne er av jern.

Oscarsborg har også omfattende steinbrygger. Noen kan være landfeste for større militære fartøyer. Samlet har vel festningen det største antall løpemeter med steinbryggekant, dersom man regner med muren langs østsiden av øya.

Drøbak Marineservice på Gylte

De senere år har Drøbak fått egne bryggespesialister. Drøbak Marineservice drives av Per Otto Hansen i Gylte nord i Vindfangerbukta. Med taubåten «Gyltingen» og utstyr kan han montere omfattende anlegg, enten det er flytebrygger eller landfaste anlegg. Han holder til ved et av stedets markante gamle bryggeanlegg – Sand-Andersens importanlegg for spesialsand. Her var det stadig anløp av utenlandske fraktefartøy som kom med sand til den store lagerbygningen. Først gikk videretransporten med firmaets egne frakteskuter. Etter

Bryggeanlegget på østsiden av Håøya var viktig for anlegg av festningsverket på toppen av øya. Fra brygga går veien i sikksakk oppover med en stigningsgrad som var tilpasset tung transport.

hvert overtok lastebilene denne transporten, og virksomheten ble overflyttet til det som i dag kalles Sjøtorget.

Sjøtorget

Ved dette kaianlegget var det også tidligere stor trafikk med anløp av lasteskip som fraktet bygningsartikler til A. G. Johansen, som drev betydelig handelsvirksomhet. Da denne virksomheten opphørte, flyttet Sand-Andersen inn i den store lagerhallen med sin inn- og utskiping av spesialsand. Nå er anlegget borte. Kaiområdet er parkeringsplass og anløpssted for personfergen til Oscarsborg i sommerhalvåret – og kaiplass for fergeselskapets trivelige lille ferge «Jacobine» som frakter jazzglade på cruise i Drøbaksundet.

Syd for Sjøtorget hadde bygningsartikkelfirmaet Axel Hvistendahl sitt kaianlegg. Dette er nå erstattet med boliger som fikk en sjønær beliggenhet.

Lehmannsbrygga og Sundbrygga

Det mest brukte kaianlegget var Lehmannsbrygga som var

Monumenter over en travel fergetrafikk mellom Drøbak og Hurum ved Lehmannsbrygga. Steinblokkene i forkant er molokanten ved den nye gjestehavna.

anløpssted for rutebåtene til og fra Oslo. Da denne trafikken ble borte, var det fergen Drøbak–Hurum som gjorde Lehmannsbrygga til et viktig kommunikasjonsknutepunkt.

Forsvarets viktigste kaianlegg i Drøbak er Sundbrygga som ligger nord for Ringgården. Her har personfergetrafikken til Oscarsborg hatt anløp i mange år. Vi små med fedre som arbeidet på festningen, kunne stå og vente på «pappabåten» – eller «borgensbåten» som den het når vi ble litt eldre. Sammen med den omfattende persontrafikken var det også store vareleveranser til festningen.

I dag er vareleveransene i stor grad flyttet til steinbrygga i Vindfangerbukta fordi adkomst fra Husvikveien ned til Sundbrygga er lite egnet for store lastebiler med varer på pall.

Vi kan også nevne Kopåsbrygga litt lengre nord. Den hadde i sin tid enkelte anløp av rutebåter.

Båthavna og gjestehavna

I Drøbak båthavn ble det bygget trebrygger med faste båtplasser til stedets fritidsbåter. Dette anlegget

Adskillige tonn med isblokker har forlatt landet fra dette solfylte området ved Parrstranda.

står fortsatt stødig, og moloen som ble bygget er en effektiv bølgebryter for sønnaværet som står på.

Nyeste tilvekst av bryggeanlegg er gjestehavna på Noroltomta som har en stor fellesfunksjon hvor serviceanlegget på land er en viktig del.

Parrstranda

Fra Badeparken og nordover mot Parrstranda er det en lang steinmur langs vannkanten. Her var det bryggeanlegg for lasteskuter som i stort omfang tok om bord isblokker fra de store lagerbygningene som lå på den samme sletta som i dag er plassen for solnytende badegjester. Skutene lå et stykke ut fra bryggekanten med landganger eller sklier som transportvei. Dette var også tilfelle flere andre steder hvor det ikke var dypt nok til at skutene kunne legge inn til bryggene.

Synlige og usynlige minner bekrefter at brygger og kaianlegg har vært en viktig faktor for kommunikasjonen i Drøbak og Frogn i lange tider før landeveistransporten overtok.

Schau OPTIK
BRILLER
KONTAKTLINSER
SYNSPRØVER
Sentrumsbygget, Drøbak
Telefon 64 93 15 89

DRØBAK øre·nese·hals
Telefon 64 90 59 20

A.s Drøbak Mek. Verksted
AUTORISERT
RØRLEGGERBEDRIFT
Telefon 64 93 04 43

HC ANDERSEN
– et eventyr i Gull & Ur
Niels Carlsensgt. 4, 1440 Drøbak
Telefon 64 93 55 58
Vi tar imot reparasjoner av smykker og bytter gull

VIFA AS
Storgaten 12-16
1440 Drøbak
Telefon 64 93 10 60

AAMODT FYSIKALSKE INSTITUTT
Wienerbrødskjæringa 6
1440 Drøbak
Telefon 64 93 20 11

Galleri Havstad
Norsk Kunsthåndverk
Personlige gaver
i de fleste prisklasser.
Velkommen til en liten
glad kunstopplevelse!
Storgt. 15, Drøbak
Telefon 64 93 46 55

Verneforeningens 40-årsjubileum

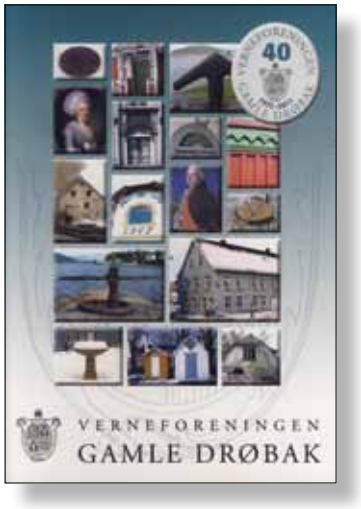

Verneforeningen Gamle Drøbak ble konstituert 3. november 1971 etter at en gruppe innbyggere hadde tatt initiativ til å stifte en forening for å verne det gjenværende trehusmiljøet. Sentrale personer bak initiativet var Laura Brun, Greta Christiansen, Molle Midtgarden, Johan Simonsen, Sebby Linnerud Hansen, Kjell Brage Hansen og Helge Reff.

Tekst: Sven Lindblad

Fra 1950-årene og framover hadde det blitt lansert en rekke til dels vidtgående planer og visjoner fra byggmestere, entreprenører og arkitekter. Felles for disse planene var ønsket om å rive gammel trehus-bebyggelse og bygge nytt og stort. Lokalpolitikerne og kommuneadministrasjonen hadde den gangen ikke alltid like stor interesse for de unike og trivelige gamle trehusene i Drøbak. Det hele kunne gått svært galt, og det var på høy tid at en verneforening ble stiftet.

Ruudgården ble revet og nidstangen fjernet. (Foto: Jan-Kåre Øien).

I jubileumsåret har foreningen fått 30 nye medlemmer og kan se tilbake på en rekke vellykkede tiltak for å markere jubileet. Den omfattende utstillingen i Varmbadet i september og oktober var en viktig begivenhet. Her kunne vi blant annet se bilder fra den tragiske rivingen av Ruudgården så sent som i 1981. Restene av den kontroversielle nidstangen som kom opp på taket av «Låven» i forbindelse med denne striden, var også med på den interessante utstillingen. Videre har Pål Henry Enghs artikkelserie i Akershus Amtstidene i forbindelse med jubileet – sammen med en del annet relevant stoff – blitt samlet i et flott jubileumshefte redigert av Jan-Kåre Øien.

Vi gratulerer Verneforeningen Gamle Drøbak med jubileet.

Din nestes eiendom

Med rot i virkeligheten
Forfatteren Atle Næss er født i 1949. Romanen er en av mange han har høstet både priser og lovord for. Den har en rot i virkeligheten. Han har en fjern forbindelse med Strand gård i Hvitsten og kan føre slektsbånd tilbake i 10 ledd – til den første kjente gårdbruker på Strand. Han het Anders.

Fortellingen foregår omkring århundreskiftet 1500–1600. Vi skal tilbake til et samfunn preget av stor sosial nød, og med sult, kulde, urenslighet og dyp fattigdom. Norge var en utkant i en nesten ukjent del av Europa. Av Vestbys gårdshistorie fremgår det, som det helt riktig fortelles om i romanen, at biskop Jens Nilsson var på visitas i Vestby både i 1594 og 1597. Her var Hans Nielsen Pars prest i Mariakirken fra 1597. Geistlighet og gudstro spilte en viktig rolle i folks dagligliv.

De gårdene som nevnes i romanen, finnes alle i Vestby. Trelasteksporten er beskrevet som en meget viktig handelsvare på Holland. Ungjenter ble ofte med tilbake og fant tjeneste der, under totalt annerledes forhold i storbyer de unge ikke ante eksisterte. Vi får også et innblikk i Hollands skutehistorie og handel på Østen. Interessant er det også å merke seg at det for få år siden ble funnet vrakrester av en seilskute i Emmerstadbukta. Den ble datert til 1500-årene.

Marit Linnestad anbefaler boken «Din nestes eiendom» av Atle Næss.

Anders og Solvår
Hovedpersonen i romanen er Anders. Vi lærer ham å kjenne som unggutt, en såkalt lausunge. Han og moren Anna bor i en liten hytte, eid av storbonden Halvor på Strand. Under nærmest ulevelige forhold vokser han opp. Tidlig blir han satt til voksenkarsarbeid. Halvor sparte verken seg selv eller Anders. Sommertider var det jordveien

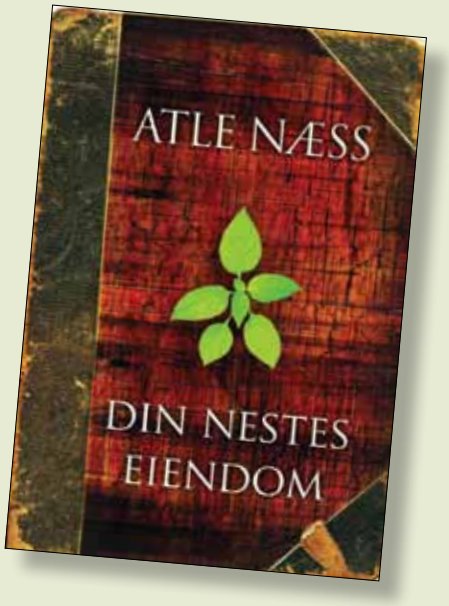

som skulle tas hånd om, og om vinteren var det hogst og jakt.

Solvår er datter på nabogården Hauger. Anders og Solvår blir forelsket og har sine stevnemøter i skogen. Tiden går og det later ikke til å bli noe mer mellom dem. Solvår rømmer fra det hele, både av sinne og kjærlighetssorg. Hun følger skipper Jan med en av hans skuter til Hoorn i Holland. Hennes liv får et helt nytt innhold. Hun begynner som tjenestejente hos enkemann og skipper Kees som hun etter hvert blir gift med. På en av sine seilaser med håp om større fortjeneste, omkommer Kees. Solvår sitter igjen som velstående enke. Hjemlengselen sliter henne, og hun ser igjen Vestby etter mange års fravær.

Halvor dør og etterlater seg kona Mette. Anders er blitt voksen og gifter seg med henne. Det frister både å kunne spise seg mett og å krabbe opp i Mettes varme sengehalm. Spørsmålet reiser seg om de er lovformelig gift. Det ender med tiltale for leiermål, og de må stå til rette for ledende bønder i bygda. Straffen kan bli hard. Situasjonen blir reddet fra uventet hold. Mette dør etter noen års sykdom. Anders er nå selveiende bonde, og Solvår på sin side velhavende enke.

Det er en fargerik, dramatisk og romantisk historie vi blir trukket inn i. Den er innholdsrik og spennende, lettlest – og kanskje passende som julelektyre?

Stafettpinnen går videre til
Ruth Askautrud

B
NORGE P.P. PORTO BETALT
DISTRIBUERT AV POSTEN NORGE
posten

Returadresse:
Frogn Eldresenter
P.boks 328, 1441 Drøbak

Hårpleie: Onsdag og fredag kl 09.00 – 14.00, tlf. 64 90 61 88
Fotpleie: Alle hverdager kl 09.00 – 15.00, tlf. 64 90 61 89
Arbeidsstue: Tirsdag og onsdag kl 10.00 – 14.00
Kafeteria: Mandag, tirsdag, onsdag og fredag kl 10.00 – 13.30
Middag: Hver onsdag og fredag kl 12.30 – 13.00
Bridge: Hver tirsdag, begynner kl 10.00
Transporttjeneste: Onsdag: Påmelding i Eldresenteret
Turer: Annonseres spesielt
Kursvirksomhet, teater og konserter: Annonseres spesielt
Veiledning i bruk og stell av høreapparater. 1. mandag i måneden
Hobbysenteret i Kirkegaten: kl 09.00 – 12.00 mandag til torsdag
Tiltakene tilbys alle pensjonister og uføretrygdede i Frogn
Ring 64 90 61 85 eller kom innom Eldresenteret
Kontortid: Man-fre 09.00-14.30. Torsdag stengt